

Arkkitehtuuri ja muotoiluoppimisen keskus A&DO on selvittänyt arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen nykytilaa, toimijoita ja toimintatapoja Suomessa. Aalto-yliopiston muotoilun maisteriopiskelija Virve Boesch toteutti selvityksen korkeakouluharjoittelunsa puitteissa. Tästä voit lukea selvityksen tiivistelmän!

Arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatus Suomessa 2020: Selvitys nykytilanteesta, toimijoista ja toimintatavoista

Tiivistelmä

Tämä selvitys arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen nykytilanteesta Suomessa on syntynyt tarpeesta toteuttaa valtakunnallinen kartoitus alan toimijoista ja toiminnasta. Selvityksessä tarkastellaan nykytilannetta tutkimalla alan toimijoita ja sidosryhmiä, toimintaympäristöä ja -tapoja.

Tutkimuskysymyksiä ovat: "Mikä on muotoilu- ja arkkitehtuurikasvatuksen nykytila Suomessa?" sekä "Millaista arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatusta Suomessa tehdään, ketkä sitä tekevät ja miten?".

Selvitys on toteutettu osana Designmuseon ja Arkkitehtuurimuseon A&DO – Arkkitehtuurin ja muotoilun oppimisen keskus -hanketta (2020–2023), joka toteutetaan Suomen kulttuurirahaston Museovisio-rahoituksella. Selvityksen konkreettisena tuloksena on raportti kehityskohtaehdotuksineen. Lisäksi tuloksena on syntynyt alustava listaus alan toimijoista ja saatavilla olevista materiaaleista, joita hankkeessa tullaan edelleen jatkokartoittamaan. Selvityksen lähteenä on käytetty julkaisuja, verkkomateriaaleja sekä haastatteluja. Työn toteuttamiseksi haastateltiin 16 henkilöä, jotka edustavat alan toimijoita ja sidosryhmiä.

Arkkitehtuurikasvatus ja muotoilukasvatus ovat nykyisenkaltaisina aloina muodostuneet ja kehittyneet vahvasti 1990-luvun puolivälistä alkaen.

Arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatus ovat tänään tunnustettuja erikoistuneita kasvatusaloja Suomessa, ja niiden piirissä on erikoistuneita toimijoita ja organisaatioita. Käsitteinä tai toimintoina ne eivät kuitenkaan ole niin läpäiseviä, että ne olisivat jokaiselle opettajalle tai kasvattajalle tuttuja.

Yleinen kiinnostus aiheita kohtaan on kuitenkin kasvusuuntaista.

Selvityksen mukaan arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatusta on tällä hetkellä tarjolla pistemäisesti. Käytännössä toimijoiden määrä on kohtalaisen pieni ja esimerkiksi yleissivistävässä opetuksessa arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatukseen kohdentuvat tuntimäärät on melko pienet.

Valtakunnallisuutta arvioitaessa pääkaupunkiseudulla on ilmeinen

toimijakeskittymä, ja muutenkin tarjonta keskittyy isompiin kaupunkeihin. Toimintamalleja ja oppimisympäristöjä on hyvin erilaisia ja painotukset vaihtelevat, mutta toiminta painottuu selvästi lasten ja nuorten opetukseen. Arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksesta on saatavilla monenlaista aineistoa ja materiaalia, mutta se on pirstaloitunut eri kanaviin.

Valtiolla on tärkeä merkitys lainsäädännön ja rahoituksen kannalta. Kansallisissa arkkitehtuuripoliittisissa ja muotoilupoliittisissa ohjelmissa on kiinnitetty huomiota arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen kehittämiseen ja lisäämiseen. Kaupungit, kunnat ja valtakunnalliset vastuutahot ovat useimmiten toiminnan koordinoijana ja verkostojen muodostajana, ja myös toiminnan rahoittajana.

Yleissivistävässä opetuksessa arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatus toteutuu monin eri tavoin. Perusopetuksessa arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatus näkyvät yleisimmin kuvataiteen ja käsityön oppiaineiden opetuksessa, mutta myös muina oppimiskokonaisuuksina. Tällä hetkellä ei ole saatavilla kattavaa tietoa siitä, millä laajuudella arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatusta tapahtuu Suomen laajuisesti perusopetuksessa. Suomessa on useampia muotoiluun tai arkkitehtuuriin erikoistuneita peruskouluja ja lukioita. Taiteen perusopetuksella on ollut varsinkin arkkitehtuurikasvatuksessa merkittävä rooli.

Muotoilukasvatusta on kehitetty käsityön taiteen perusopetuksessa. Valtakunnallisilla vastuumuseoilla on ollut tärkeä asema toiminnan kehittämisessä. Arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatustyö on perustunut paljon hankkeisiin, pilotteihin ja projekteihin, joiden puitteissa on kehitetty toimintaa ja tehty aiheita tunnetummiksi.

Kehityskohdiksi selvityksessä nousevat seuraavat:

1 Tarjonta ja saavutettavuus

Arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen kehitys on ollut pistemäistä. Eniten tarjontaa on pääkaupunkiseudulla ja muissa isommissa kaupungeissa, ja muilla alueilla paikallisista pienemmistä toimijoista riippuen. Elinikäisen oppimisen puolella saattaa olla kehitysmahdollisuuksia. Aikuisilla on oppimiseen hyvin erilaisia intressejä, joten toimintamallit tulee strukturoida eri tavalla.

2 Perusopetuksen kehitys

Valtakunnallisen näkyvyyden kannalta olisi tärkeää saada tuotua arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatusta varsinkin perusopetukseen opettajalähtöisesti. Materiaalia kaivataan varsinkin valmiina, rajattuina paketteina, jotka saataisiin kenties helpommin leviämään koulumaailmassa. Myös opettajankoulutus sekä täydennyskoulutus ovat avainasemassa.

3 Viestintä

Aineistoja on saatavilla runsaasti, mutta ne ovat pirstaloituneet moniin kanaviin, ja arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatukseen liittyvä sanasto on moninaista. Ala saatetaan kokea vaikeasti lähestyttävänä, joten sitä tulee sanoittaa ja konkreettisin esimerkein esittää saavutettavuuden ja tunnettuuden lisäämiseksi. Monilla toimijoilla on rajalliset resurssit viestintään.

4 Arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen kehittäminen

Arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen toimintamalleissa on hyvin erilaisia, mielenkiintoisia konsepteja. Aloilla on paljon projektiluontoista työtä. Tasainen kehitys vaatii kuitenkin toiminnan vakiinnuttamista, myös rahoituksen osalta. Toisaalta on tarve löytää tasapaino vakiinnuttamisen ja innovaation välillä, sillä myös täysin uusia toimijoita syntyy harvoin. Myös arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen kiinnostavuutta ammatillisesta näkökulmasta olisi syytä lisätä, ja moni alan toimija toivoo strukturoidumpaa, vahvempaa yhteistyötä sekä verrokkien että eri organisaatioiden kanssa.

5 Lisätutkimuksen kohteita

Mahdollisia lisätutkimuskohteina nähtiin arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen tunnettuuden ja käytäntöjen tutkimus koulumaailmassa sekä yleisen saavutettavuuden tarkempi kartoitus. Nämä aiheet voisivat tuoda konkreettista informaatiota tulevaan kehittämistyöhön.

Lisätietoja:

Hankejohtaja Leena Svinhufvud, leena.svinhufvud@designmuseum.fi

Kehittämispäällikkö Satu Silvanto, satu.silvanto@designmuseum.fi